

Mieczysław Dobija

Rachunkowość zarządcza

Wydawnictwo Naukowe PWN
Warszawa 1995

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział I. Wartość ekonomiczna a rachunkowość	13
1. Wartość ekonomiczna	13
1.1. Wartość ekonomiczna w aspekcie pomiaru	13
1.2. Różne postacie wartości ekonomicznej	14
1.3. Wybór jednostki miary	15
1.4. Dynamiczny aspekt wartości	17
2. Księgowe ujęcie wartości ekonomicznych	21
3. Wartość ekonomiczna w rachunku kosztów	22
4. Rachunkowość jako system pomiaru wartości ekonomicznych	24
4.1. Znaczenie terminu „rachunkowość”	24
4.2. Rachunkowość jako podsystem informacyjny podmiotu gospodarującego	25
4.3. Księgowość jako podsystem ewidencyjny rachunkowości	26
5. Podsumowanie	27
Pytania	28
Ćwiczenia	29
Rozdział II. Rachunkowość a sterowanie ekonomiką przedsiębiorstwa	30
1. Zagadnienia sterowania ekonomicznego w przedsiębiorstwie	30
1.1. Procesy decyzyjne	30
1.2. Struktura problemu decyzyjnego	31
1.3. Sterowanie i regulacja	32
1.4. Systemy autonomiczne	33
1.5. Przedsiębiorstwo jako system autonomiczny	34
1.6. Regulacja procesów ekonomicznych	35
1.7. Sterowanie ekonomiczne w przedsiębiorstwie	36
1.8. Wzorcowe wartości wielkości ekonomicznych	37
2. Rola rachunkowości w sterowaniu ekonomicznym	39
2.1. Rola rachunkowości w regulowaniu wielkości ekonomicznych	39
3. Rola rachunkowości w utrzymywaniu przedsiębiorstwa w stanie równowagi ekonomicznej	42
4. Główne rodzaje problemów decyzyjnych rozwiązywanych w ramach rachunkowości zarządczej	45
5. Podsumowanie	46
Pytania	47
Ćwiczenia	47
Rozdział III. Rachunkowość w sterowaniu inwestycjami	49
1. Inwestowanie	49

2. Analiza wartości pieniądza	50
2.1. Wartość przyszła i teraźniejsza	50
2.2. Sumy okresowych wpływów (wpłat)	52
2.3. Wpłaty w podokresach rocznych przy rocznym oprocentowaniu	55
2.4. Formuły dyskontowe przy kapitalizacji ciągłej	58
3. Analiza stopy zwrotu projektów inwestycyjnych	60
3.1. Wewnętrzna stopa zwrotu (IRR)	60
3.2. Wewnętrzna stopa zwrotu a inflacja	62
4. Sposoby oceny projektów inwestycyjnych	63
4.1. Kryterium NPV	63
4.2. Kryterium NPV przy uwzględnieniu ryzyka	64
4.3. Wskaźnik efektywności inwestycji	67
4.4. Inne metody analizy projektów inwestycyjnych	69
4.5. Księgowa stopa zwrotu nakładów	70
4.6. Ocena stopy dyskonta	71
5. Rodzaje efektów inwestycyjnych i kalkulacja ich wartości	73
5.1. Rezultaty działań inwestycyjnych	73
5.2. Wycena obiektów będących rezultatem działalności inwestycyjnej	74
6. Podsumowanie	76
Pytania	77
Ćwiczenia	78
Dodatek A. Liniowy model stopy zwrotu	79

Rozdział IV. Podstawy rachunku i kontroli kosztów

1. Podstawowe pojęcia i klasyfikacje	82
1.1. Pojęcie kosztu	82
1.2. Klasyfikacja kosztów	83
1.3. Koszty zmienne i stałe	87
2. Schemat systematycznego rachunku kosztów	90
3. Kalkulacja kosztów produktów	93
3.1. Kalkulacja a organizacja procesu wytwarzania	93
3.2. Kalkulacja podziałowa	94
3.3. Kalkulacja podziałowa ze współczynnikami	98
3.4. Kalkulacja braków i ubytków	99
3.5. Kalkulacja kosztów wydziałowych	101
3.6. Kalkulacja zleceńowa	103
3.7. Kalkulacja produkcji sprzężonej i ubocznej	106
3.8. Nowe koncepcje kalkulacji	109
4. Kontrola kosztów	111
4.1. Schemat kontroli kosztów	111
4.2. Analiza odchyłeń kosztów bezpośrednich	113
4.3. Analiza odchyłeń kosztów ogólnych	115
5. Ceny określane na podstawie kosztów	118
5.1. Ogólna formuła ceny kosztowej	119
5.2. Rodzaje i wielkość marży	120
6. Systemy rachunku kosztów	122
7. Podsumowanie	124
Pytania	125
Ćwiczenia	126

Rozdział V. Analiza przedsięwzięć gospodarczych na podstawie punktów krytycznych produkcji, kosztów, cen i stopy zwrotu

1. Założenia podstawowe	128
-----------------------------------	-----

2. Punkty krytyczne produkcji	130
3. Wskaźniki oparte na krytycznych rozmiarach działalności	132
4. Marża jako wielkość decyzyjna	135
5. Punkt krytyczny kosztów	139
6. Punkt krytyczny ceny	140
7. Analiza CVP w rachunku wielookresowym	142
8. Wybór odpowiednich pozycji kosztów i rachunek utraconych korzyści	145
9. Podsumowanie	146
Pytania	147
Ćwiczenia	148

Rozdział VI. Rozrachunek wewnętrzny 150

1. Problematyka rozrachunku wewnętrznego w przedsiębiorstwie	150
2. Mierniki oceny wykonania zadań przez samodzielne jednostki	153
2.1. Stopa zwrotu od kapitału	153
2.2. Zysk pomniejszony o procent od kapitału (zysk rezydualny)	156
2.3. Ocena kierownictwa zakładu	158
3. Ceny wewnętrzne produkcji pomocniczej i podstawowej	159
3.1. Ceny wewnętrzne oparte na kosztach	161
3.2. Ceny wewnętrzne rynkowe	163
3.3. Ceny wewnętrzne negocjowane	164
3.4. Ceny wewnętrzne gwarantujące określoną stopę zwrotu kapitału	166
3.5. Ceny wewnętrzne a inflacja	169
4. Rozliczanie produkcji pomocniczej	171
5. Podsumowanie	172
Pytania	173
Ćwiczenia	173

Rozdział VII. Rachunkowość w zarządzaniu majątkiem trwałym 175

1. Środki trwałe. Podstawowe pojęcia i klasyfikacja	175
2. Deprecjacja i amortyzacja środków trwałych	177
2.1. Metody amortyzacji	178
2.2. Amortyzacja środków trwałych a stopień ryzyka firmy	182
3. Środki trwałe pozyskiwane w drodze umowy dzierżawnej (leasing)	183
3.1. Rodzaje leasingu	183
3.2. Plan płatności w umowie leasingowej	184
4. Zarządzanie kosztami eksploatacji i napraw środków trwałych	186
5. Terotechnologia — koncepcja kompleksowego sterowania gospodarką środkami trwałymi	189
6. Podsumowanie	190
Pytania	191
Ćwiczenia	191

Rozdział VIII. Analiza cen, sprzedaży i rentowności 193

1. Analiza cen	193
1.1. Rynkowe uwarunkowania przychodów ze sprzedaży	193
1.2. Struktura ceny przy efektywnym rynku	196
1.3. Ceny a inflacja	198
2. Analiza sprzedaży	200
2.1. Optymalny rozmiar sprzedaży	200
2.2. Analiza odchyleń na sprzedaży	203
2.3. Metoda kolejnych podstawień	204
2.4. Analiza odchyleń — jeden produkt	205

2.5. Analiza odchyleń — wiele produktów	206
3. Analiza zysku	208
4. Analiza rentowności	210
4.1. Księgowa a ekonomiczna stopa zwrotu	211
4.2. Analiza stopy zwrotu	213
4.3. Analiza rentowności netto	217
5. Podsumowanie	219
Pytania	220
Ćwiczenia	221
Rozdział IX. Sporządzanie budżetu przedsiębiorstwa. Planowanie finansowo-kosztowe	222
1. Planowanie działalności gospodarczej w aspekcie rachunkowości	222
2. Sposoby sporządzania planów kosztów i przychodów	224
2.1. Plan kosztów w układzie rodzajowym	224
2.2. Plan dochodów ze sprzedaży	225
2.3. Plan kosztów całkowitych	226
2.4. Plan produkcji niezakończony	227
2.5. Plan wyniku finansowego	227
3. Planowanie kapitału obrotowego	228
3.1. Wskaźnik rotacji	229
3.2. Rozmiar kapitału obrotowego	229
4. Planowanie kosztów w układzie kalkulacyjnym	231
4.1. Pozycje kalkulacyjne	231
4.2. Planowanie kosztów pośrednich	232
4.3. Planowanie kosztów nowego produktu	234
5. Planowanie przychodów i rozchodów środków pieniężnych	234
5.1. Okresowy wynik finansowy a stan środków pieniężnych	235
5.2. Perspektywne bilansowanie stanu środków pieniężnych	237
6. Podsumowanie	241
Pytania	242
Ćwiczenia	242
Rozdział X. Wskaźniki oceny płynności, produktywności i wypłacalności	244
1. Cele i sposoby analizy sprawozdań finansowych	244
2. Analiza sprawozdań spółki akcyjnej	246
3. Analiza płynności	247
3.1. Ocena funduszu w obrocie	248
3.2. Ocena wskaźników rotacji	249
3.3. Koncepcja cyklu netto	251
4. Analiza produktywności i zyskowności	252
4.1. Wskaźniki produktywności	252
4.2. Ocena zysku firmy	255
5. Analiza zdolności przedsiębiorstwa do spłacania kredytów długoterminowych (wypłacalności)	258
6. Podsumowanie	264
Pytania	265
Ćwiczenia	265
Zakończenie	267
Tablice	271
Literatura cytowana	276